

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף ע"ה

(א) **הכי קתני, אי אתם מודים שאין חייבין סקילה כנערה המאורסה - ע' שלמי נדרים שהביא מש"כ הקרן אורה** ביבמות (ל"ט) דנהי דר"ע ס"ל דיבמה שעשה בה היבם מאמר אינה חייבת סקילה כנערה המאורסה, אבל לר"א דס"ל דמאמר קונה קנין גמור, כשם דסגי לה בגיטא, כן חייבת בסקילה כנערה המאורסה. ותמה עליו השלמ"ג, הרי ר"ע לא אמר כן אליבא דנפשי, אלא אמר "אי אתם מודים וכו'", ועוד, הא ודאי כ"ע מודו להדרשה דביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה, לכה"פ בנוגע דאינה חייבת סקילה. ועוד הביא מהרמב"ן והרשב"א שם דאפי' מי שס"ל דמאמר קונה בה קנין גמור אינו קנין גמור ממש. ובביאור הדבר, כ' בשיעורי ר' דוד (ר"ו), דמאמר אינו כדין שאר קידושין, אלא קנין יבמות מצד הזיקה, ואין ע"ז איסור עריות גמור נוכח מכואר בדברי הר"ן בעד: דכ' דאף דמאמר קונה קנין גמור, מ"מ יכולים האחים לאוסרה עליו, וע' משי"כ שם לבאר מה נהו"ם. דאף דקונה קנין גמור, זהו רק לגבי הזיקה ביניהם, אבל עדיין זקוקה לאחים, וא"כ שפיר י"ל דמי שעדיין זקוקה ליבום אין שייך לומר דחייבת סקילה כנערה המאורסה.]

(ב) **ר"ן ד"ה ולענין הלכה - כ' הר"ן דקיי"ל כר"ע דאין היבם יכול להפר, בין יבם א' או ב' יבמין. אלא דכ' להסתפק במקום** יבם מן הארוסין, האם אמרי' דכיון דהארוס אינו יכול להפר, א"כ שוב יכול האב להפר בעצמו, וכמו במת הבעל דנתרונה רשות הבעל להאב, או דלמא אין האב יכול להפר בעצמו היכא שיש ארוס, ולא הכריע הספק. ותמה בחי' רעק"א (ד"ה ישים). הא כ' הר"ן על המשנה דמה דס"ל לר"א דיפר למסקנא היינו בשותפות, וע"ז גופא חולק ר"ע ואומר דאין היבם יכול להפר, דהיינו, בצירור דארוסה. וא"כ, נמצא דר"ע ס"ל דאפי' בשותפות האב אינו יכול להפר, ואם האב יכול להפר בעצמו, א"כ איך שייך לומר דהארוס אינו יכול להפר בשותפות האב, הרי הנדר מופר מיד כשהאב מפירו. וא"כ, איך אפשר לצדד דאולי האב יכול להפר בעצמו, והניח בקו'.

(ג) **בא"ד - כ' הר"ן הנ"ל להכריע דנדרים שנדרו בבית אביה או כשהיתה עודה ארוסה מצי האב להפר, אבל נדרים שנדרה** ברשות יבם עדיין מסופק. ותמה בשיעורי ר' דוד (לעיל אות ז') על דברי הר"ן, דאי מספקא ל' להר"ן בנדרים שנדרה כשהיא שומרת יבם, דאולי האב אינו יכול להפר, ע"כ משום דס"ל דאפשר דרשות היבם מעכב בכח הפרתו של האב. וא"כ, איך פשוט לו להר"ן דבנדרים שנדרה בעודה ארוסה קודם שמת הארוס, יכול האב להפר אף עכשיו, הרי עכשיו כבר יש עליה רשות יבם. וביאר דלכאור' מוכח מדברי הר"ן דהיסוד של נתרוקנה רשות לאב היינו, דהאב זוכה מן הארוס את עצם כח ההפרה על נדר זה שהי' ביד הארוס, ויש לו לאב כח הפרת האב וגם כח הפרת הארוס. ולכן, בנדרים שנדרה בעודה ארוסה, פשוט להר"ן דכיון דאין היבם זוכה בהן (דאין היבם כמו ארוס אחרון), ממילא יכול האב להפר לבדו, כיון דמיפר גם עם כח זכות שהי' לארוס הראשון. אבל נדרים שנדרה ברשות יבם, דלא הי' לארוס הראשון כח הפרה בהם, אין האב מקבל כח הפרת ארוס, ורק דבא להפר נדרים אלו מכח עצמו, ולזה מסתפק דאולי רשות היבם מעכב בהפרת האב, אף דהיבם אין לו כלל כח הפרה, כיון דעכ"פ יש עלי' נמי עוד רשות של יבם. ועוד כ' לבאר באו"א, שיש חילוק יסודי בשותפות הארוס בנדרים שנדרה קודם שנתארסה ובין נדרים שנדרה בשעת אירוסין.

דנדרים שנדרה מקודם, מה שהארוס מיפר הוא רק בגדר דמעכב זכות של האב, אבל לא דהאב בעצם צריך להפרת הארוס. משא"כ נדרים שנדרה לאחר אירוסין, בזה צריך האב לכח הארוס בעצם. וא"כ, בנוגע נדרים שנדרה קודם שהיתה שומרת יבם, בהם יש להאב כח עצמי להפר הנדרים, ואין להיבם כח העיכוב, שהרי אינו יכול להפר אותן נדרים. אבל בנוגע נדרים שנדרה לאחר שהיתה שומרת יבם, אף דעדיין אין היבם יכול להפר אותן נדרים, אבל בזה נסתפק הר"ן דאולי צריך הוא לשותפות היבם בעצם, וא"כ לא יהי' יכול להפר. ולפי מהלך זה כ' ליישב הא דלכאור' הר"ן סותר את עצמו, דלעיל (ע"א). הי' נסתפק על הצד של הגמ' דארוס אחרון אינו יכול להפר, האם האב יכול להפר בעצמו או לא, וכאן הרי נקט לדבר פשוט דלגבי נדרים שמקודם יכול האב להפר בעצמו, ומ"ש. וביאר דאם אמרי' דמה שהארוס בדרך כלל מעכב הפרת האב לבדו הוא משום שיש לו זכות לעכב הפרת האב, אולי יש מקום להסתפק דכיון דהארוס יש לו קנין כ"כ בהארוסה, א"כ יכול לעכב הפרת האב אפי' אם אין לו זכות הפרה, משא"כ ביבם, דהי' פשוט דאם אין לו זכות להפר, פשוט דאינו יכול לעכב הפרת האב, וכל השאלה הוא רק אם צריך האב לשותפות של היבם.

(ד) **הרי הן קיימין לא אמר כלום - פי' הר"ן, דלענין הקמה ליכא ק"ו, וא"כ לימא אדרבה, מסתבר לומר דאולי דוקא** נדרים שכבר חלו, דחמיירי ניהו, בהם שייך הקמה, ולא בנדרים שלא חלו עדיין. וכ' רעק"א דמבואר מדברי הר"ן דליכא לימוד מיוחד ללמד דהקמה על נדר שעדיין לא נדרה לא מהני. אבל א"כ, הק' רעק"א, היכי דחו רבנן הק"ו משום ההיקש דאת שבא לכלל הקם בא לכלל הפר, לימא להיפוך, דאת שבא לכלל הפר בא לכלל הקם, וכיון דמק"ו מבואר דנדרים אלו שייכים להפר, א"כ לימא דה"ה להקם דיכול לקיים קודם שנדרה, והניח בצ"ע. וע' ברא"ש ובתוס' שכתבו דמה דלא מהני קיום על נדרים שלעתיד, הוא משום דהוי כמו קיום בטעות, לפי שיש נדרים שלא יחפוץ. [ולפי דבריהם אפשר לומר דאינו מסתבר לומר ההיקש ללמד כנגד סברא זו.] וע' ברש"ש שהביא מהספרי דגזוה"כ הוא דאין שייך להקים נדר שעדיין לא נדרה, ולפ"ז פשוט מה שאין עושין ההיקש להיפוך. וע' בשיעורי ר' דוד (ר"ז) שהביא מהבנין יחזקאל ליישב דס"ל לרבנן דאי"ז היקש ממש, אלא מדברי הפסוק חזינן דרק נדר ששייך בי' הקמה שייך בי' הפרה, וא"כ מתחלה צריכין לראות אם שייך בי' הקמה או לא, אם שייך בי' הקמה, אז שייך בי'

לימוד מסכת נדרים מוקדש על ידי משפחת מרמלשטיין

לזכות כל החיילים ולשמירה על עם ישראל

- הפרה, ואם לאו, לאו. וא"כ, אם לא שייך לומר הק"ו לענין הקמה, א"כ א"א להקם [ולכאור' כמש"כ הר"ן, דמסברא אין שייך להקים נדר שעדיין אינו]. וממילא אמרי' דגם אין שייך הפרה. ובשלמי נדרים הביא מהתפארת ירושלים דתי' דלא אמרי' ההיקש כנגד סברת התורה, וכיון דנדר עצמו אינו חל על דשלב"ל, מסתבר דגם היקם אינו חל על נדר שלב"ל, אבל אם נקיש הפרה להקמה, הגם שהוא כנגד הק"ו, מ"מ אינו רחוק כ"כ מסברא הפשוטה.
- (ה) **איבעיא להו, לר"א מיחל חלין ובטלין או דלמא לא חלין כלל** - כ' השטמ"ק בשם הרי"ף, דע"כ הגמ' כאן סובר דושמע אישה לאו דוקא, ונתמעט שם רק חרש, דאם צריך שמיעת הבעל ממש, א"כ עכצ"ל כתי' הגמ' לעיל דאמר לכי שמענא, וא"כ ודאי חל מעיקרא ושוב בטל. וע' בשלמי נדרים לקמן (עו. ד"ה ת"ש) שהביא דברי השטמ"ק, וכ' דיצא לפ"ז דלפי מסקנת הגמ', דקיי"ל דלא חיילין, א"כ נפשטה גם דאין הבעל צריך לשמוע. וא"כ יש להעיר על הרא"ש דפסק דהשאלה דאם צריך שמיעה או לא לא אפשיטא, ואף דכאן פסק דלא חיילין, וצ"ע. וכן הק' הקרן אורה (לעיל עב:), אלא שהוא כ' דהיכא דנדרה בפניו שייך שיהי' השמיעה והנדר חלין בבת אחת, וא"כ שפיר י"ל דאין הנדר חל כלל, אבל העיר דכל הסוגיא דכאן משמע דלא בעינן שמיעת הבעל, אלא דמיד כשנדרה חלה ההפרה, והניח בקו'.
- (ו) **דאתפסי אחרנא בהדין נדרא** - הק' הר"ן, הא בהתירא קא מתפסי, וא"כ למאי נפק"מ אם תפסה אחרנא ביי, ממ"נ לא מהני התפסתו. ותי' דבכה"ג ברור לנו דק"ו לאסור עצמו, ואי"ז כמי שאמר זה כזה, דכיון שאמר ואני על מימרא שלה הריני נזיר, א"כ ודאי קאי על המימרא שלה דהריני נזיר. אבל הרא"ש כ' דמיירי דאמר הכי בתוך כדי דיבור דאמירת "הריני נזיר" דאמרה, ומה דאמרי' דבטל לאלתר, היינו בכדי שיוכל הבעל לומר מופר ליכי, רק אז חל ההפרה. וכ' הקרן אורה דלפי דברי הרא"ש יצא עוד נפק"מ בין אם חל או לא, דהיינו אם עברה על הנדר תכ"ד של הנדר, דאם חל, הרי היא לוקה, דעדיין לא הי' הנדרר אז מופר, ואם אינו חל, ודאי אינו לוקה [ולפי הר"ן י"ל דאי"ז קר, דכ"ל דאינו סובר לחי' של הרא"ש, אלא סובר דאפי' בתכ"ד כבר הופר הנדר].
- (ז) **הא כדאיתא והא כדאיתא** - הק' הר"ן, למה אין יכולין ללמוד מק"ו דגם נדרי אשתו לא יהיו חלין כלל. ותמה עליו **רעק"א** (וכן אי' ברש"ש), הרי מאין הוא הלימוד לגבי נדרים דידה, מהא דיכול להפר נדרים דידה לאחר שיחולו, וא"כ לימא דיו מסוף דינא, דהיינו דאין הלמד יכול להיות עדיף מהמלמד, והניח בצ"ע.
- (ח) **מקוה יוכיח שמעלה את הטמאין מטומאתן ואין מציל על הטהורים מליטמא** - ע' בר"ן שביאר דטבילה קודם שנעשה טמא לא מהני להגן עליו מהטומאה, והביא מהספרא דהנוגע בנבלה טמא אפי' בתוך המים. וע' בפרי יצחק (ח"ב, סי' ל"ה) שהביא מה שדייק הכסף משנה מהרמב"ם (סוף פ"ו מהל' אבות הטומאה), "שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה, לא בעודו בתוך המקוה". והק' הפר"י מהספרא הנ"ל, למה צריך קרא דנבילה מטמאה בתוך המים, הרי כיון דאין הטהרה עד שיצא מן המים, פשוט הוא דיכול להטמא בתוך המים. ועוד הק' מהר"ן כאן, דמהו הראי' מהספרא לדין של הגמ', לימא דלעולם אם טובל ויוצא מן המים ואח"כ גנע נבלה אינו טמא, ומה שנטמא בתוך המקוה הוא משום דעדיין לא עשה המעשה טהרה, דהיינו היציאה מן המקוה (וע"ש שהק' ג"כ מפ"י הרא"ש כאן).